

derne med sine problemer. Afhandlingen søger på en række områder at opstille visse sociale og økonomiske rammer for gennemgangen, men de er i almindelighed meget generelle og derfor mindre anvendelige til at sætte de mere juridisk prægede aspekter i relief.

Hans Chr. Johansen

Universitas Studii Haffnensis. Stiftelsesdokumenter og Statuetter 1479. Udgivet ved Jan Pinborg. (Københavns Universitet, 1979) 147 s.

Det er naturligt, at vort ældste universitet vil fejre sit sjældne jubilæum ved at fremhæve de skriftlige minder om stiftelsen af det. De er ikke ukendte, og publikationen bringer ikke noget nyt, men en forbedret udgave med mange fortrin. Sixtus 4.s bulle og universitetets statutter er gengivet i faksimile, og hertil slutter sig de andre stiftelsesdokumenter og andre tekster. Desuden gives ordlyden på tre sprog, på latin og dansk af udgiveren, som dog et enkelt sted har givet ordet til Arild Huitfeldt, og på engelsk af Brian Patrick McGuire. Det sidste sprog markerer den ændring, der er sket i de forløbne 500 år, og i 1479 havde kun latin været nødvendigt; nu er der vist flere, som vil læse den engelske tekst. Jan Pinborgs bog kan med fordel læses i sammenhæng med William Norvins 50 år ældre skildring af universitetets historie indtil reformationen. Den første bringer aktstykkerne med en orienterende indledning, den sidste baggrunden, der er nødvendig for at forstå senmiddelalderens videnskab og dens organisation. Det er fristende også at erindre om E. C. Werlauffs over 100 år gamle skildring af det samme tidsrum, og trods de mange forskelle, der vel lige så meget skyldes de enkelte tids-

aldres afvigende opfattelse som de tre forskeres egne særprægede holdninger til stoffet, kommer der alligevel et helhedsbillede frem.

Det kan vist ikke påstås, at nutiden er meget optaget af at forstå problemerne, som universitetet i sin ældste år søgte at formulere og løse, men fælles for alle tider har selve det alvorlige arbejde været, selv om opgaverne vekslede i tidernes forløb. Fælles for 1479 og 1979 har i det mindste de sparsomme midler været, og det fortjener derfor at fremhæves, at når bogen fremkommer i et udstyr, der svarer til anledningen og emnet, skyldes det en gave fra Egmont H. Petersens Fond. Både for 500 år siden og nu har videnskab måttet støtte sig til donatorers hjælp.

Det ser ud, som om bogen rundt om i udlandet skal berette om universitetet. Publikationer med denne opgave kan tit virke ferske og kedelige, fordi det officielle skal i forgrunden. Jan Pinborg har med held undgået det og skrevet en bog, som ikke bliver stillet til side, men bliver benyttet.

Helge Søgaard

Svend Erik Stybe: *Universitet og Andliv i 500 År.* (G. E. C. Gad, 1979) 215 s.

Bogen omfatter det hele universitetets historie gennem et halvt årtusinde, ikke kun et fakultets, og det er vel derfor, at en filosof er udset til forfatter, fordi han i sit fag har forudsætninger for at løse opgaven; det er lykkedes ham udmærket. På den begrænsede plads kan det alene blive en oversigt, der ikke byder noget nyt for den, som allerede kender lidt til sagen; men den, der tidligere er gået forbi emnet, finder en let tilgængelig skildring, hvor brugen af unødvendige fremmedord er undgået, og hvor beretningen om den

sidste tid bringer et stykke samtidshistorie, som ikke kan undværes af den, hvem de første århundreder forekommer ligegyldige.

I de forløbne 500 år har mange professorer tegnet deres lysende spor, andre er gået i graven, uden at nogen har udtalt et savn, og adskillige har virket uden for Københavns Universitet. Navne som Tycho Brahe, Niels Stensen, P. F. Suhm og Georg Brandes viser, at der også har været arbejdet andre steder end Frue Plads, men det gælder vist for dem alle, at de på et eller andet tidspunkt i deres liv har været i forbindelse med universitetet, så man med rette kan sige, at dansk åndsliv har været nært knyttet til det. Skulle der nævnes en undtagelse, måtte det blive reformationstiden, da den katolske institution ikke gav plads for de nye lutheranske strømninger, men blev sprængt af sin modstand, så dens virksomhed til slut standsede, og en reformation også på dette område blev nødvendig. Senere har ligeledes ændringer i kursen fundet sted, men ikke med så dramatiske udslag som under Christian 3. Der kan rejses det spørgsmål, om universitetet altid har været førende i udviklingen, eller om det efter sit væsen må være konservativt og modtage de afgørende ændringer udefra. Det sidste er sket på mange måder. Da universitetet bl.a. er en læreanstalt for statens embedsmænd, må dets undervisning forandre sig, når samfundet skifter ham og stiller andre krav til sine folk. Det naturvidenskabelige fakultet blev først grundlagt 1850 og kunne i den første tid ikke gøre sig gældende i sammenligning med de gamle fakulteter, men det er vel nu det, der mest har almenhedens interesse som følge af de store fremskridt i den teoretiske fysik og problemerne, som udnyttelsen af naturkræfterne stiller; kun medicinen kan komme op på siden af det, fordi de

sidste generationer har oplevet den store fremgang i bekæmpelsen af sygdomme og kræver den fortsat. Således bliver universitetet et udtryk for enhver tid, det virker i, men det har dog også haft den lykke at eje forskere, der er gået i spidsen eller haft evnen til at formulere, hvad der var oppe i tiden. Holberg og Gram, H. C. Ørsted og Høffding er vel de bedst kendte eksempler.

Professor Stybe kommer også ind på forholdet mellem forskning og undervisning. Begge forudsætter hinanden, og hans bog giver nogle velafvejede bemærkninger om det penible emne. Derimod savnes en redegørelse for værdien af grundforskningen og dens forhold til den anvendte forskning, som netop forfatteren kunne give. Også dette spørgsmål er et af nutidens brændende emner.

Helge Søgaard

Hakon Lund: *De kongelige lysthaver*. (Gyldendal, 1977), 285 s. 144 ill.

Fremstillingen har dimensioner af humor og ironi og er samtidig båret af forfatterens faible for enevældens kongelige lysthaver; den detaljerede viden har en omfattende bredde, hvor det syntetiserende overblik nemt kunne tabes undervejs. Det sker imidlertid ikke her; teksten har en særlig suverænitetspræget af på én gang Hakon Lunds faglige sikkerhed i forhold til emnet og hans subjektive og lystbetonede 'nærvær' ved anlæggelsen af disse haver og deres gennemgående formforandringer fra den stækkende, franske regularitet til den engelske haves romantiserende slyngninger og fritvoksende vegetation.

Haverne behandles en ad gangen i fjorten kapitler, hvor især Frederiks-